

Kwaliteit van de natuur

Hoe spoor je aantastingen op?

Ecosystemen en levensgemeenschappen

- ▶ Zoek vergelijkende gebieden (oerbossen, intacte riviersystemen, ongerepte berggebieden, hoogveenmoerassen, etc)
- ▶ Zoek naar kenmerkende processen en soorten en meetbare variabelen (ver-thema's die je kunt meten, indicatorsoorten)
- ▶ Kies een grootschalig natuurgebied (bos, heide, graslanden, moerassen, duinen, kust, etc)
- ▶ Verzamel gegevens uit het verleden (zij laten een trend zien)

De Pripjatmoerassen in Oekraïne zijn een intact riviersysteem

Onderzoek aan soorten

- * Onderzoek vooral indicatorsoorten die:
  - makkelijker op te sporen zijn;
  - altijd aanwezig zijn als milieufactoren optreden;
  - Voorbeelden: planten, macrofauna, vlinders, kevers.

- * Onderzoek steeds de vijf functionele groepen van een ecosysteem: afbrekers van dood materiaal, planten, planteneters, roofdieren en parasieten (reducenten, producenten, consumenten)

Libellenlarven en purperorchis zijn indicatorsoorten

Onderzoek aan ecologische kenmerken

- ▶ Gezondheid of vitaliteit
- ▶ Leeftijdsopbouw van de populatie
- ▶ Biodiversiteit of het aantal soorten
- ▶ Ouderdom of successiestadium

Een natuurlijk bos heeft een gevarieerde leeftijdsopbouw

Onderzoek aan fysisch chemische kenmerken

De volgende fysische en chemische kenmerken, ook wel het abiotische milieu geheten, zijn van belang.

- ▶ Ophoping van strooisel. Dit kan een gevolg zijn van een sterk verstoord bodemleven.
- ▶ De helderheid en zuurgraad van het water.
- ▶ Kwel en waterpeil als kenmerken van grondwater.
- ▶ Het elektrisch geleidingsvermogen (EGV), als maat voor de totale hoeveelheid ionen.
- ▶ Ook de hoeveelheid nitraat, fosfaat en ammonium is van belang.

Let op indicatoren!

- ▶ Soorten: aanwezigheid zegt meer dan afwezigheid
  - Beekrombout (zeldzaam) zegt meer dan platbuiklibel (algemeen)
  - Plantengemeenschap zegt meer dan plantensoort
  - Niche specifiek soorten geven veel informatie (spechten, vleermuizen)

- ▶ Kenmerken: groei, bloei, bladverlies, aantastingen, etc
  - Buitensporige bloei van orchideeën
  - Bladgroei op stammen en hoofdtakken bij bomen
  - Naalduitval bij naaldbomen

Wat is gezond, schoon, ongerept, intact natuurlijk, etc. ?

- ▶ Het systeem voldoet aan de milieu-normen. (abiotische normen)
  - Water, bodem en luchtkwaliteit
- ▶ De kenmerkende en begeleidende soorten zijn aanwezig. (ecologische normen)
  - Plantengemeenschappen zijn compleet, voldoen aan referentie
- ▶ De populaties zijn gezond en in verhouding. (gezondheidsnormen)
  - Gezonde organismen, geen vvv problemen (veiligheid, voedsel, voortplanting)

Let op natuurlijke processen!

- ▶ Natuurlijke verzuring van bossen, heiden en venen
  - Regen spoelt mineralen uit en is altijd wat zuur.
  - Heideplanten produceren humuszuren die de bodem uitlogen.
  - Veenmossen en boomwortels wisselen mineralen uit tegen zuur.
- ▶ Natuurlijk herstel door aanvoer van mineraalrijk materiaal door overstromingen, verstuivingen en verwerking van gesteenten.
  - Vorming van kleideeltjes levert mineralen
  - Vorming van kalkdeeltjes herstelt de buffering

Let op natuurlijke processen!

- ▶ Natuurlijke vermesting van de bodem en het water.
  - Stikstoftoevoer uit de lucht is een natuurlijk proces (5 kg/jaar)
  - Aanvoer van kalk geeft verzuuring door versnelde afbraak van humus.
  - Aanspoelgordels van rivieren verzuigen door aanvoer van voedingsstoffen.
  - Bodems onder elzenbossen krijgen extra stikstof aangereikt door de bladeren.

Een geïsoleerde plas in het bos heeft van nature een matige waterkwaliteit

Schaduw, geen waterplanten

Bladval, dikke sliblaag

Geïsoleerd, stilstaand water

Een hoogveen heeft altijd een zuur milieu

Jonge duinen zijn mineraalrijker dan oude duinen

Dynamiek in het systeem brengen, helpt natuurlijke processen.

► **Verstuiving**

Dynamiek in het systeem brengen, helpt natuurlijke processen.

► Overstromingen

Dynamiek in het systeem brengen, helpt natuurlijke processen.

- **Herstel grondwaterstromingen**

